

קונטרס

בראשית

שנאמרו על ידי

ב"ק אדמו"ר שליט"א

מהאלמין

הוצאה שני

*

ה'תשנ"ז

בלתי מוגה

הוצאת אור יחזקאל

ברוקלין, נוא יארק יע"א
שנת תשנ"ז לפ"ק

פרשת בראשית

- א -

ויכולו השמים והארץ וכל צבאם, ויכל אלוקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה, וישבות ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה

וצ"ב תיבת "צבאם", מדוע אמר דוקא לשון זה. גם צ"ב כפל הלשון, ויכל אלקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה, ואח"כ אמר עוה"פ וישבות ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה, והוא תמוה.

ואפשר לבאר הכתוב על דרך הרמז, דתיבת "צבאם" אותיות "צ"א ב"ס".

והביאור בזה יש לומר דהנה ידוע מהבעל שם טוב הקדוש זי"ע דכל הנסיעות של אדם הם בבחינת "בס", ומובא בספה"ק דגל מחנה אפרים (פרשת מסעי) וז"ל:

"שמעתי בשם אא"י זללה"ה כי כל המסעות היו מ"ב, והם אצל כל אדם מיום הוולדו עד שובו אל עולמו, ולהבין זה כי מיום הלידה והוצאתו מרחם אמו הוא בחינת יציאת מצרים כנודע, ואחר כך נוסע ממסע למסע עד בואו לארץ החיים העליונה וכו'. ובוודאי נכתבו המסעות בתורה להורות הדרך הישר לאיש הישראלי, לידע הדרך הישר אשר ילך בו כל ימי חייו, ליסע ממסע למסע, וידוע שכל המסעות הם בחינות קדושים וטהורים, כמו ששמעתי מן אדוני אבי זקני זללה"ה בשם ספר ברית מנוחה קברות התאוה הוא בחינת החכמה, כי שם קברו את העם המתאווים, פירוש מי שבא למדת חכמה אזי בטל ממנו כל התאוות, מרוב דביקותו בו יתברך שמו, ומזה נבין לכל המסעות שבודאי הם בחינות קדושות ומעלות רמות, וכן גם כן תבערה בודאי הוא בחינה קדושה, אך הם כאשר באו למקומות הללו נשתנה הדבר על ידי מעשיהם, ונהפך להם ללא טובה ר"ל וכו', וכן שאר המסעות כפשוטן, וכן בתבערה כי בערה בס' אש ה', ואם היו

נוסעים ובאים למסעות הנ"ל ולא ישנו אותם במעשיהם, בודאי היה מאיר להם כל מסע ומסע באור הגנוז בתוכו, ודי בזה למבין.

והוא שאמר הכתוב "אלה מסעי בני ישראל וגו' ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ה'", פירוש, משה כתב בתורה המסעות איך הם עומדים ברומו של עולם, מתחילת יציאת האדם מרחם אמו, עד בואו לארץ החיים העליונה, כדי שידע האדם הדרך אשר ילך בה על פי ה', [אבל] ואלה מסעיהם למוצאיהם, היינו האיך שינו אותם במעשיהם ללא טובים, ולכך לא נאמר כאן על פי ה', והבן זה, וה' יורנו בדרך הישר והאמת לפנינו אמנ", עכלה"ק.

ובספה"ק תולדות יעקב יוסף בסופו (דף ר"ח עמוד ד') כתב וזל"ק: עוד שמעתי בשם מורי כשהלך בנסיעה הידועה, הראה לו רבו במקום זה היה מרמז הנסיעה שהיו נוסעין ישראל במדבר במסע זו, וכל נסיעת האדם מרומז בתורה וכו', וכן כשנשברה לו הספינה והיה בעצבות גדול, ובא רבו ותמה עליו, והראה לו באיזה עולמות הוא עכשיו, והיו שמות אהי"ה וצירופי אהי"ה וכו', ואז התחזק בלבו למתקן בשרשן כידוע לו וכו' ודפתי"ת, עכלה"ק. (וכן הביא עובדא זו שם בפרשת תרומה, עיי"ש).

ובספר נתיב מצוותיך (נתיב אמונה שביל א' אות ט') כתב בזה"ל:

"ורבינו הקדוש אור החיים אמר עליו מרן הבעל שם טוב, שנשמתו מרוח דוד של אצילות, ובכל לילה שמע תורה מפי הקדוש ברוך הוא, ורוב קדושתו אי אפשר לכתוב והיה מיורדי המרכבה, וגילוי נשמות, ומדרגת רוח הקודש אמת, ומרן הקדוש היה נפש דוד דאצילות, והיה רוצה שיתקשרו ביחד נפש ורוח, ויתגלה הנשמה וחיה דאצילות, ויהיה הגאולה אמיתית, ושאל אותו על ידי גיסו הקדוש ר' גרשון מקיטוב אם יהיה יכולת שיסע לירושלים ויתראה עם הקדוש פנים בפנים, והשיב, שיכתוב לו שיעיין בעת שרואה את צלם דמות תבניתו בעולמות עליונים, אם הוא רואה את

כל אבריו ודיוקנו אם לא, והשיב מרן הקדוש שאינו רואה את עקביו, ואמר הקדוש שלא יטריח את עצמו כי לחנם יהיה טרחתו, ומרן לא השיג את האגרת הזה, ומסר נפשו ונסע, אף שאמרו לו מן השמים שלא יסע, מסר נפשו ונסע בימי החורף, ובחג הפסח היה בעיר סטאמבול ושם עשה נוראות ונפלאות עד שנשמע בבית הקיסר, והיה מה שהיה, והוצרך לברוח בספינה, ואמרו לו מן השמים שיחזור ולא רצה, ולקחו ממנו כל המדרגות אף תורתו ותפלתו, שלא ידע לומר ברוך בתוך הסידור, שלא הבין האותיות, ואמר מה בכך אסע עם הארץ ובור אל הצדיק אור החיים לארץ הקדושה, וקיבל הכל, עד שנשברה הספינה, ובתו הצדיקת אדל טבעה בים וצעקה אבי הרחמן היכן אתה שאתה רואה בצרתי, ומרוב צערו וצרתו וגם שנסתלקו ממנו כל המדרגות וכל הקדושה בא אליו הסי"מ ימ"ש ואמר לו מה שאמר, וכשראה שצרתו צרה גדולה שבאה נפשו עד שאול, אמר שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, רבון העולמים אני חוזר לביתי, ותיכף בא אליו רבו המובהק אחיה השילוני הנביא והראה לו היכן היה וכו', וברגע הביאו בחזרה לסטאמבול, ומשם נסע תיכף לביתו" עכלה"ק.

ומובא בספר ישועות ישראל (סיפור ו') שהרה"ק מרוזין זי"ע סיפר מענין זה וז"ל: וכן פעם אחד הלך הבעל שם טוב עם בתו היחידה על ספינה בים, ויבא רוח גדולה וחזקה רוח סערה המפרק הרים והספינה חשבה להשבר, עד אשר הוכרח להפיל גורלות את מי ישליכו לים להקל מעל הספינה, ויפול הגורל על בתו להשליכה לים, אז בא להבעל שם טוב אחיהו השילוני הנביא אשר היה רבו, ויאמר לו הלא הוריתך מאז את השמות אשר תזכור בעת צרה, ויען לו הבעל שם טוב כי לא הודיעו לו מן השמים מקודם את הצרה אשר תבוא עליהם, ע"כ.

ועיין באור החיים הקדוש (פרשת מסעי) שכתב באמצע דבריו בזה"ל: אכן יתבאר על פי דברי אנשי אמת (זוהר ח"ב קני"ז) שאמרו שהליכת ישראל במדבר היתה לברר ניצוצי הקדושה שאנס איש הבליעל החונה במדבר השמש ששם

קנה מקומו מקום נחש שרף ועקרב ודרכו שם עדת ה' להוציא בולעו מפיו, והוא הטעם שהיו ישראל חונים במקום אחד שנה ובמקום אחר י"ב שעות, שהוא כפי מה שצריך לבירור הניצוצות שישנם במקום ההוא, ובירור זה אין כח בעולם שיכול עשותו זולת קדושה השלימה ובסוד שלימות מחברת הכללות ומחברת הפרטות, קדושה השלימה היא השכינה וישראל והתורה וכו', וכפי זה תכלית המעשה היא כשנוסעים היו נוסעים עמהם כל הדומה למין הקודש לא בזמן החנייה שעדיין לא נעשה עמו דבר, והוא מה שרמז במאמר אלה מסעי וכו', ואמר הכתוב עצמו טעם עילוי מסעות אלה לפי שהם של בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים ונצרכו בכור הברזל שהוא ארץ מצרים כאמור, ובזה היו נשמותם ראויים לברר ניצוצי הקדושה בכל המקום אשר יבואו שמה, ועוד לצבאותם, שהיא שלימות הצבא אשר תשרה עליו השכינה שהוא מספר סי' ריבוא וכו' עיי"ש.

ובא וראה מה שכתב בספה"ק זרע קודש (בפרשת מסעי) וז"ל, אלה מסעי בני ישראל וגו' ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ה', ואלה מסעיהם למוצאיהם. הנה ענין נסיעות בני ישראל במדבר היה כי במדבר היה מקום נחש שרף ועקרב וצמאון כל זאת מורה על תוקף כוחות הטומאה שהיו חונים שם, והנה בלתי חיות הקדושה א"א להם כלל להתקיים רק שכן גזרה חכמתו ית' שמו שיפול חסרון בבריאה שמארת חסר כתיב (בראשית א', י"ד) שלא הי' מאורות בשלימות [שגנוז] ית' האור ועיי"ז גם לכוחות ההם יש איזה חיות כדי שאח"כ נברר מהם אותם הנ"ק והחיות שיש להם וכו' כמ"ש בספרים משל לאב שבנו לא הי' אצלו זה כמה שנים ובא אצלו, תגדל שמחת אביו מאוד מאוד יותר מאילו הי' בנו אצלו תמיד, כן הענין בהעלאת נ"ק, ולית נהורא אלא מגו חשוכא, והארץ היתה תוהו [ובוהו] וחושך ואח"כ מחושך זה אמר אלקים יהי אור, כן הי' רצונו יתברך, ולכוונה [זו] היו מסעות בני ישראל במדבר ששם יקדשו ישראל את עצמם ויקשו מדותיהם, ועיי' תוקף הקדושה בתיקון מדותיהם יכניעו ויבטלו כוחות ומדות וחיות

הטומאה שלא [יהי] להם חיות מהני"ק, ויוציאו [בלעם] מפייהם וכו', וז"ש כאן את מוצאיהם למסעיהם על פי ה', כמ"ש (ירמ" ט"ו, י"ט) [ואם] תוציא יקר מזולל כפ"י תהי, וזהו על פ"י ה'.

והנה יש ששה מדות בחי ששה קצוות כידוע, ומדה שביעית כוללת כולם כי מדה שביעית הוא מלכות, שמי שאינו מתנהג במדותיו רק לפי הצורך לפרסם כבוד מלכותו ית' ולעבדו יתברך, אז כל המדות נכללים אצלו כאחד, ואינם נפרדים, וכל מדה כלולה מחברתה. נמצא הם [ז'] פעמים ששה הם מ"ב, ובמ"ב מסעות אלו תקנו מ"ב מדותיהם בכח קדושת שם [בן] מ"ב, ועי"ז בטלו כוחות הטומאה, שאת זה לעומת זה עשה אלקים, ובלעם הקריב מ"ב קרבנות לחזק אלו הכוחות הטומאה, והי' שם במ"ב מקומות אלו בכל מקום כח הטומאה אחד, ואותו כח הטומאה כשבאים לאותו מקום [היתה] מפתה וגורם למדה רעה ח"ו, ע"ד שפירש רש"י על ויחנו ברתמה שנקרא כן על שם לשון הרע שדברו המרגלים כו', כי המקום גורם, וכן בכל מקום המסעות עד"ז היה המקום גורם לאיזה מדה רעה ח"ו לישראל והכניעו ובעלו ע"י שתקנו מדותיהם כנ"ל, עיי"ש באורך.

אחר כך כתב שם עוד וזל"ק: "והנה אמר יתברך (שמות ג', יו) אהי אשר אהי [אהי] עמכם בשעבוד זה ואהי עמכם בשעבוד אחר, וכן ג"כ פ"י אהי עמכם בגלות ואהי עמכם בעת הגאולה, על דרך (בראשית מו, ד') אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה. והנה ב"פ אהי גימטריא מ"ב כמנין מ"ב מסעות בחינת שם מ"ב שכתוב בספרים שטוב להעלות הנשמה [למעלה] ע"י שם זה, והענין ע"י האמונה הגדולה שית' אמר אהי אשר אהי, ולעתיד שיהי הכ"א יום שבין המצרים ימים טובים והכ"א יום שיש עתה ימים טובים יהי גי' ב"פ אהי בחינת שם מ"ב כנ"ל", עכלה"ק.

עכ"פ חזינן מכל זה ענין המסעות של בני ישראל במדבר, דבכל מקום היה להם ענין נשגב אחר לתקן, וזהו הי' עיקר נסיעותיהם בתוך המדבר טרם בואם לארץ.

ובאמת כן הוא בכל נסיעות בני אדם בכל הדורות, והצדיקים יודעים תכלית כל הנסיעות והגלויות, ועיין בספר באר משה (אש דת) בפרשת מסעי שכתב בשם רבינו הבעל שם טוב זי"ע שלעתיד יהיה כתוב: "ויסע ישראל בן אליעזר ממקום פלוני למקום פלוני", כמו שנכתבו מסעותיהם של ישראל, וכתב שם שכך מוסרים בשם זקניי ה"אוהב ישראל" מאפטא ז"ל שאמר אף הוא כן, עיי"ש.

וכן אומרים בשם הרה"ק רבי ר' מענדעלע מרימנוב זי"ע שאמר דלעתיד לבוא יהא כתוב בתורה "ויסע רבי מענדל מפריסטוק ויחנה ברימנוב".

ובספה"ק כתונת פסים (פרשת בהעלותך) כתב וז"ל: ונחזור לביאור מורי הנ"ל, כי ענין נסיעת האדם ממקום זה למקום אחר עבור פרנסתו וכיוצא, הוא משום שיש שם ניצוצות שלו וצריך להוציאן משם ולבררן וכו' עכלה"ק. ובזה ביאר הבעל שם טוב זי"ע הפסוק (תהלים ל"ז, כ"ג) מד' מצעדי גבר כוננו ודרכו יחפץ (עיין בספר כתונת פסים הנ"ל פרשת לך אות כ' כ"א כ"ב כ"ג).

ועיין עוד מ"ש באור החיים הק' פרשת יתרו (י"ט סוף פסוק ה', על פסוק והייתם לי סגולה מכל העמים) וז"ל: עוד ירמוז סתר עליון לפי מה שקדם לנו כי ענפי הקדושה נתפזרו בעולם ואין מציאות להם להתברר זולת באמצעות ישראל וביותר באמצעות עסק התורה שהוא כאבן השואבת ניצוציה במקום שהם, ואותם ניצוצי הקדושה גם להם יקרא סגולה וכו', ואומרו כי לי כל הארץ כאן רמז שיש לו סגולה מפוזרת בכל הארץ, וזה טעם פיזור ישראל בד' רוחות העולם לחזר אחר הסגולה שהיא אבידתם. והנה זולת עונם של ישראל היו יכולים השגת הדבר בלא פיזור בעולם אלא בכח עוצם תורתם היו מולכים בכל העולם ושואבים כל בחינות הקדושות מכל מקום שהם, ובאמצעות החטא תש כחם וצריכים לרדת שמה לברר הטוב ההוא, עכלה"ק.

ובספה"ק חובת הלבבות (בהקדמה לשער הבטחון) מובא מעשה באחד שהלך לבקש פרנסה בעיר אחרת, ופגש באיזה

פילוסוף ששאל לו אם מאמין שהקב"ה מפרנס את כל העולם, וכשהשיב שמאמין שאל לו, הלא מעשיך סותרים את דבריך, שאתה הולך לבקש פרנסה בעיר אחרת. וחזר האיש לביתו.

ומובא בספר י"ג אורות (עמוד קטז-ק"ז) בשם הרה"ק רבי איציקל מפשעווארסק זצ"ל בשם הרה"ק בעל דברי יחזקאל משינאווע זי"ע, שאמר על דברי חובת הלבבות הנ"ל, דאם היה איש הלז לומד כתבי הארז"ל, לא היה חוזר לביתו, כי אולי צריך לנסוע למרחוק על מנת לתקן ענין אחר לגמרי.

עוד הביא שם שהרה"ק משינאווע זצ"ל הי' פעם אחת במארינבאד, וכאשר ביקשו ממנו כמה נגידים שיסע עוד הפעם למארינבאד, השיב להם שכל מה שהיה צריך לתקן שם כבר תיקן.

רואים מזה ג"כ דזהו ענין נסיעותיו של אדם בעוה"ז, לתקן ניצוצות הקדושות, ויש לפעמים שאין צריכים לנסוע כי כבר תיקנו הכל.

ואפ"ל עד"ז דבשבת קודש שהוא יום מנוחה, ואין נוסעים למקומות שונים לתקן הניצוצות, הרי שהניצוצות באים להאדם ואז אינו צריך לנסוע.

והטעם בזה י"ל עפ"י האור החיים הקדוש בפרשת יתרו הנ"ל, שכתב דכל ענין נסיעות ישראל הוא בגלל העוונות, וזולת עונם של ישראל היו יכולים השגת הדבר בלא פיזור בעולם אלא בכח עוצם תורתם וכו' וכנ"ל, ובאמצעות החטא תש כחם וצריכים לרדת שמה לברר הטוב ההוא עכ"ל, נמצא לפי דבריו דכשנמחלים עוונות ישראל אין צריכים לנסוע ממקום למקום לתקן הניצוצות, כי הניצוצות באים אליהם.

והנה אחז"ל (שבת דף קי"ח ע"ב) כל המשמר שבת כהלכתו אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו. ע"כ, כיון דהשבת גורם מחילת עוונות, ממילא אין צריכים לנסוע ממקום למקום, וע"כ הוא יום מנוחה, וכאז"ל במדרש "מה היה העולם חסר מנוחה, בא שבת באה מנוחה".

ועפ"י יש לבאר הענין שנקרא השבת "זכר ליציאת מצרים", כמו שאומרים בקידוש ליל שב"ק, עפ"י הדגל מחנה אפרים בשם הבעל שם טוב הנ"ל, ועוד ספה"ק הנ"ל, דענין יציאת מצרים וכל המ"ב מסעות היו להוציא הניצוצות הקדושים ממקום בליעתן בטומאה, אמנם כיון דבשבת אין צריכים לכל זה, רק הניצוצים מתתקנים מאליהם בלי שיצטרכו לנסוע למקומות שונות, ע"כ השבת הוא זכר ליציאת מצרים, שהניצוצים נתתקנים מאליהם בלי שיצטרכו לנסוע.

וזהו שאומרים במנחה דשבתא "אתה אחד ושמך אחד וכו' תפארת גדולה ועטרת ישועה יום מנוחה וקדושה לעמך נתת", וצ"ב מדוע נסמכו ב' ענינים אלו זה לזה, מנוחה וקדושה. אך להאמור יובן, דכיון שהוא יום מנוחה, ואין נוסעים ממקום למקום, ע"כ איך אפשר לתקן אז הניצוצות הקדושים ולהעלותם, ועל זה אומרים "וקדושה לעמך נתת", שהקב"ה נותן לישראל ביום השבת קודש את ניצוצות הקדושה שיתעלו מאליהם, בלי שיצטרכו לנסוע ממקום למקום כדי לתקנם.

ובענין הנ"ל דע"י הנסיעות שנסעו ישראל ממקום למקום העלו את ניצוצות הקדושה למקור שרשן העליון ושברו ע"י את הקליפות, יש לבאר הפסוק (במדבר י', ל"ה-ל"ו) ויהי בנסוע הארון ויאמר משה קומה ה' ויפוצו אויביך וינוסו משנאיך מפינך, ובנוחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל, דע"י נסיעת הארון ה"י קימה להקדושה וע"י נפוצו הקליפות שהם אויביו של הקב"ה, כי ע"י הנסיעה של הארון נסעו ישראל ג"כ לאותו מקום, ותיקנו שם מה שהיו צריכים לתקן.

וזהו שאמר בכתוב שלאחריו, ובנוחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל, דכשנח הארון נחו ישראל ג"כ, ושמא תאמר הרי אז לא תיקנו את ניצוצות הקדושה כיון שלא נסעו ממקום למקום, ע"ז אמר הכתוב "שובה ה' רבבות אלפי ישראל", שאז ציוה הקב"ה שהניצוצות יבואו אליהם,

והם יתקנו אותם במקומם, וזהו שובה ה' רבבות אלפי ישראל, ודו"ק.

ועפ"י נבין היטב מדוע יש שם נו"ן הפוכה אחר פסוק ובנוחה, ובספרים האריכו בזה. ולדרכינו י"ל דהנו"ן רומזת להניצוצות הקדושה, דתיבת ניצוצות מתחלת בנו"ן, ולזה באה שם נו"ן הפוכה, לרמז דאף באופן הפוך יש תיקון לפעמים להניצוצות, אם לא נוסעים ממקום למקום, רק שהם נחים במקום אחד, מ"מ כיון שיצוה הקב"ה שהניצוצות יבואו אליהם, כן יהי. אבל בלאו הכי צריכים הם לנסוע ממקום למקום.

ומעתה נשובה לביאור מקרא קודש כאן גבי שבת קודש, ויכולו השמים והארץ וכל "צבאם", צבא"ם אותיות צ"א ב"ם, ב"ם רמז למ"ב מסעות כמו שכתב בספר זרע קודש פרשת מטות הנ"ל, ובא הכתב לרמז שבכל מקום נסיעתם (הנרמז בתיבת "בם") מתקנים ישראל את ניצוצות הקדושה, שרמוזים בתיבת "צא" שהוא גימטריא ב' שמות הקדושים הוי"א אדנ"י, וזהו "צבאם".

וע"כ נרמז דבר זה דוקא גבי שבת קודש, דבשבת אין צריכים לנסוע, ע"כ אמר "צבאם", צ"א ב"ם, שבשבת קודש יש העלאת ניצוצות הקדושה "בם", בתוך מקומות מושבותיהם של ישראל ואין צריכים לנסוע אז כי הוא יום מנוחה וקדושה, משא"כ בשאר ימות השבוע.

ולזה אמר הכתוב אחר כך ויכל א' ביום השביעי מלאכתו אשר עשה, וישבות ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה, והקשינו מדוע כפל לשונו לומר ב' פעמים ענין אחד. אך להנ"ל ירמוז, דלא די שהאדם צריך לשבות אז ממלאכה ממש, אלא שהוא יום מנוחה וקדושה וצריך האדם לשבות גם מנסיעותיו (שאינה נכללת בל"ט מלאכות) שנוסע במשך ימי השבוע, וזהו "מכל מלאכתו אשר עשה", ודו"ק.

וענין צ"א יש לבאר דהכוונה בזה שהצדיק מתקן בחינת האל"ף שרומז על אלופו של עולם יתברך, וכמו שכתב בספר מגן דוד להרידב"ז זצ"ל (באות אל"ף), דציור הא' יו"י עולה

כ"ו כמנין שם המפורש שהוא שם היחוד, וכן היא לעולם
בראש האחדות וציורה כולל כל עשר ספירות קדושות וכו'
עיי"ש. וי"ל דזהו ענין אלופו של עולם שהוא שם יו"י שם
הוי" ב"ה וב"ש. וזהו צ"א - שהצדיק מתקן כל זה ביום
השבת קודש, וע"כ רמוז ענין זה דוקא בפסוק זה, ודו"ק.